

VENDIM
Nr. 27, datë 29.4.2025

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Holta Zaçaj	kryetare;
Marsida Xhaferllari	anëtare;
Fiona Papajorgji	anëtare;
Sandër Beci	anëtar;
Ilir Toska	anëtar;
Marjana Semini	anëtare;
Genti Ibrahim	anëtar;
Sonila Bejtja	anëtare,

me sekretare Belma Lleshi, më datë 29.4.2025 mori në shqyrtim në seancë plenare mbi bazë të dokumenteve çështjen nr. 28 (E) 2024 të Regjistrit Themeltar, që u përket:

KËRKUES: EDMOND MAMUSHI

SUBJEKT I INTERESUAR:

PROKURORIA E PËRGJITHSHME, përfaqësuar nga prokuror Arqile Koca, me autorizim.

OBJEKTI: Shfuqizimi i vendimeve nr. 22/22-2018-127, datë 17.4.2018, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë; nr. 20-2018-830/104, datë 17.10.2018 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë; nr. 00-2024-1285, datë 11.7.2024, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 4, 42, 131, pika 1, shkronja “P”, 134, pikat 1, shkronja “i” dhe 2 dhe 142 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (*Kushtetuta*); neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*); nenet 27, 31, 31/a, 71 dhe 71/a të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatoren e çështjes Sonila Bejtja, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkesit Edmond Mamushi (*kërkesë*), i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjektit të interesuar, Prokurorisë së Përgjithshme, që ka kërkuar pranimin pjesërisht të kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Kërkesi është akuzuar nga Prokuroria pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Përmet për kryerjen e veprave penale “Vrasja me paramendim”, të mbetur në tentativë dhe “Prodhimi dhe mbajtja pa leje e armëve luftarake dhe e municionit”, të parashikuara nga nenet 78, paragrafi i dytë dhe 22, si dhe 278, paragrafi i dytë, të Kodit Penal (*KP*).

2. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Përmet, me vendimin nr. 22/22-2018-127, datë 17.4.2018, ndër të tjera, ka vendosur ndryshimin e cilësimit juridik të veprës penale në ngarkim të kërkesit, nga “Vrasja me paramendim”, të mbetur në tentativë, të parashikuar nga nenet 78, paragrafi i dytë dhe 22 të KP-së, në “Vrasja me paramendim”, të mbetur në tentativë, të parashikuar nga nenet 78, paragrafi i parë dhe 22 të KP-së, duke e deklaruar atë fajtor për kryerjen e kësaj vepre, si dhe duke e dënuar me 15 (pesëmbëdhjetë) vjet burgim. Po kështu, ajo gjykatë ka vendosur edhe ndryshimin e cilësimit juridik të veprës tjetër penale në ngarkim të kërkesit, nga “Mbajtja pa leje dhe prodhimi i armëve, armëve shpërthyes dhe i municionit”, të parashikuar nga neni 278, paragrafi i dytë, i KP-së, në veprën penale “Mbajtja pa leje dhe prodhimi i armëve, armëve shpërthyes dhe i municionit”, të parashikuar nga neni 278, paragrafi i parë, i KP-së, duke e deklaruar atë fajtor për këtë veprë, duke e dënuar me 3 (tre) vjet burgim. Në aplikim të neneve 55 dhe 56 të KP-së, në bashkim të

dënimeve, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Përmet e ka dënuar kërkuesin përfundimisht me 15 (pesëmbëdhjetë) vjet burgim. Ndaj këtij vendimi ka bërë ankim kërkuesi.

3. Gjykata e Apelit Gjirokastrë, me vendimin nr. 20-2018-830/104, datë 17.10.2018, ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr. 22/22-2018-127, datë 17.4.2018 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Përmet. Ndaj këtij vendimi, më datë 18.11.2018, ka paraqitur rekurs kërkuesi. Gjithashtu, rezulton se në datat 6.3.2023 dhe 5.7.2024 kërkuesi ka paraqitur edhe dy akte të tjera në Gjykatën e Lartë, nëpërmjet të cilave ka parashtruar pretendimet e tij për kundërshtimin e vendimit të gjykatës së apelit.

4. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 00-2024-1285, datë 11.7.2024, ka vendosur mospranimin e rekursit, për shkak se nuk përmbante asnjë prej shkaqeve të parashikuara në nenin 432, pika 1, të Kodit të Procedurës Penale (KPP). Në vlerësimin e Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, Gjykata e Apelit Gjirokastrë, e cila ka lënë në fuqi vendimin e gjykatës së shkallës së parë, ka bërë një analizë të hollësishme të dinamikës së fakteve dhe provave të marra e të administruara në këtë gjykim dhe se pretendimet e kërkuesit për moskryerjen e ekspertimit teknik të armës, eksperimentit hetimor për këtë armë dhe fishekëve të saj nuk e cenojnë vendimmarrjen e gjykatave të faktit, të cilat, bazuar në nenin 152 të KPP-së, i kanë çmuar provat në tërësi në përputhje me njëra-tjetrën, duke mos mbivlerësuar asnjërën nga ato. Po sipas Kolegjit Penal, nuk konstatohet që gjykatat e faktit nuk kanë respektuar parimin e prezumimit të pafajësisë ose që ndaj kërkuesit të jetë zhvilluar një proces jo i rregullt ligjor, referuar nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së.

5. Më datë 30.10.2024, kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*), me ankim kushtetues individual, sipas objektit të tij, i cili është regjistruar në të njëjtën datë.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

6. **Kërkuesi**, në mënyrë të përmbledhur, ka pretenduar se i është cenuar e drejta për proces të rregullt në drejtim të:

6.1 *Së drejtës së aksesit substancial të lidhur me standardin e arsytimit të vendimit gjyqësor*, pasi gjykata e apelit nuk ka marrë në shqyrtim dhe nuk ka arsyetuar pretendimet me natyrë kushtetuese të ngritura në ankim nga kërkuesi, të cilat lidheshin me cenimin e parimeve të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, prezumimit të pafajësisë dhe standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor. Gjithashtu, rezulton se edhe Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk i ka marrë në shqyrtim, nuk ka arsyetuar dhe nuk u ka dhënë përgjigje pretendimeve me natyrë kushtetuese të ngritura në rekurs, si dhe aktet e tjera të paraqitura nga ai, që kishin të bënin me cenimin e parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, prezumimit të pafajësisë dhe të standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor. Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, jo vetëm që nuk i ka shqyrtuar dhe arsyetuar pretendimet me natyrë kushtetuese të ngritura në aktet e tjera të paraqitura nga kërkuesi, por as nuk i ka pasqyruar ato në pjesën e vendimit ku parashtrohen pretendimet e rekursuesit, në kundërshtim me jurisprudencën e Gjykatës, konkretisht me vendimin nr. 19, datë 7.7.2022.

6.2 *Parimit të barazisë së armëve dhe të kontradiktoritetit*, pasi gjykata e shkallës së parë dhe gjykata e apelit, në vlerësimin e tyre, u janë referuar vetëm dëshmime dhe provave të paraqitura nga organi i akuzës dhe në asnjë moment nuk u janë referuar dëshmitarëve ose provave të paraqitura nga kërkuesi. Dëshmitë e marra në shqyrtim nga gjykatat nuk janë të mjaftueshme për të formuar bindjen e tyre për fajësinë e kërkuesit dhe ato nuk kanë administruar asnjë provë për të mbështetur vendimmarrjen e tyre. Mënyra sesi kanë vepruar ato gjykata, vë në dyshim respektimin e së drejtës për proces të rregullt ligjor në drejtim të garantimit të parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, si dhe së drejtës së mbrojtjes.

7. **Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme**, në mënyrë të përmbledhur, ka prapësuar si vijon:

7.1 Pretendimi i kërkuesit për cenimin e *së drejtës së aksesit të lidhur me standardin e arsytimit të vendimit gjyqësor* është i pabazuar, pasi bazuar në nenin 415, pika 2, të KPP-së, ai që ka bërë ankim ka të drejtë të paraqesë në sekretarinë e gjykatës që do të shqyrtojë çështjen, parashtrime me shkrim për shkaqet e ngritura në ankim, ndërkohë, në rastin konkret, kërkuesi nuk ka paraqitur parashtrime, por ka paraqitur shtesë rekursi. Gjithashtu, parashtrimet e ngritura nga kërkuesi në rekurs kanë të bëjnë me çështje provash dhe nuk paraqitet asnjë argument, fakt ose provë e re që është kërkuar apo pretenduar nga kërkuesi, e cila nuk është shqyrtuar ose analizuar nga gjykatat më të ulëta.

7.2 I pabazuar është edhe pretendimi tjetër i kërkuarit për cenimin e *parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit*, pasi referuar vendimmarrjes së gjykatës së shkallës së parë është pasqyruar marrja e dëshmive të një sërë dëshmitarësh, dëshmitë e të cilëve ishin në harmoni me ngjarjen e pasqyruar. Gjithashtu, është shqyrtuar pretendimi i kërkuarit se ishte i pafajshëm dhe se ai nuk kishte kryer veprën penale, duke analizuar harmonizimin e të gjitha provave. Madje gjykata e shkallës së parë, në përfundim, ka bërë një rikualifikim të veprës penale në ngarkim të kërkuarit në favor të tij. Vendimi i gjykatës së shkallës së parë është lënë në fuqi nga gjykata e apelit, duke marrë kjo e fundit në analizë të gjitha provat e gjykimit, të cilat, të vlerësuara në harmoni me njëra-tjetrën, vërtetohin tej çdo dyshimi të arsyeshëm se kërkuari ka kryer veprën penale.

III Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitetin e kërkuarit

8. Çështja e legjitimitetit (*locus standi*) është një ndër aspektet kryesore që lidhet me nisjen e një procesi kushtetues. Sipas neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pikat 1, shkronja “I” dhe 2, të Kushtetutës, si dhe nenit 71 të ligjit nr. 8577/2000, çdo individ, person fizik ose juridik, subjekt i së drejtës private dhe publike, mund të vërë në lëvizje Gjykatën për gjykimin përfundimtar të ankesave kundër çdo akti të pushtetit publik ose vendimi gjyqësor që cenon të drejtat dhe liritë themelore të garantuara në Kushtetutë. Ankimi kushtetues individual, në çdo rast, duhet të plotësojë kriteret kumulative të nenit 71/a të ligjit nr. 8577/2000, që lidhen me shterimin e mjeteve juridike, afatin e paraqitjes së kërkesës, pasojat negative të pësuar në mënyrë të drejtpërdrejtë e reale dhe mundësinë për rivendosjen e së drejtës së shkelur.

9. Në këtë këndvështrim, kërkuari, si individ, legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të shkronjës “F” të pikës 1 të nenit 131 dhe shkronjës “I” të pikës 1 të nenit 134 të Kushtetutës, pasi është palë në çështjen objekt të ankimit kushtetues individual, për rrjedhojë ka interes të drejtpërdrejtë për vënien në lëvizje të këtij gjykimi.

10. Në lidhje me kriterin e *shterimit të mjeteve juridike efektive*, në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “F”, të Kushtetutës, Gjykata vëren se kërkuari i është drejtuar asaj me ankim kushtetues individual pas përfundimit të procesit gjyqësor në të tria shkallët e gjyqësorit të zakonshëm dhe pasi ka shteruar në formë e substancë mjetet e zakonshme të ankimit ndaj vendimeve të gjykatave më të ulëta. Për rrjedhojë, ai nuk ka mjet tjetër juridik në dispozicion për mbrojtjen e të drejtave të tij kushtetuese përveç paraqitjes së ankimit kushtetues individual.

11. Kërkuari legjitimohet edhe *ratione temporis*, në kuptim të përmbajtjes së nenit 71/a, pika 1, shkronja “b”, të ligjit nr. 8577/2000, pasi vendimi më i fundit në kohë i kundërshtuar, ai i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, mban datën 11.7.2024, ndërsa kërkesa është paraqitur në këtë Gjykatë më datë 30.10.2024, pra brenda afatit ligjor 4-mujor.

12. Në lidhje me legjitimitetin *ratione materiae*, Gjykata vëren se pretendimet e kërkuarit lidhen me cenimin e së drejtës së aksesit substancial të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor, si dhe me cenimin e parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, si elemente të procesit të rregullt ligjor.

13. Për sa i përket pretendimit për cenimin e *parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit*, kërkuari ka argumentuar se gjykata e shkallës së parë dhe gjykata e apelit, në vlerësimin e tyre, u janë referuar vetëm dëshmive dhe provave të paraqitura nga organi i akuzës dhe në asnjë moment nuk u janë referuar dëshmitarëve ose provave të paraqitura nga ai. Sipas kërkuarit, dëshmitë e marra në shqyrtim nga ato gjykata nuk janë të mjaftueshme për të formuar bindjen e tyre për fajësinë e tij dhe ato nuk kanë administruar asnjë provë për të mbështetur vendimmarrjen e tyre. Po kështu, kërkuari ka pretenduar se nuk rezulton që nga gjykatat të jetë hetuar se kujt i përkiste arma, e cila është përdorur në krim.

14. Gjykata në jurisprudencën e saj ka theksuar se në procesin penal mbrojtja e të pandehurit lidhet ngushtë me parimin e barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, të cilat së bashku përbëjnë në vetvete elementet më të qenësishme e thelbësore të procesit të rregullt ligjor në kuptimin kushtetues. Prandaj, për respektimin e tyre, gjykata duhet të përmbushë me rigorozitet një sërë detyrimesh, me synimin kryesor realizimin e një debati real ndërmjet akuzës dhe mbrojtjes, gjë që ndikon pozitivisht dhe në mënyrë të drejtpërdrejtë në zbulimin e së vërtetës dhe dhënien e drejtësisë nga gjykata me objektivitet e paanësi. Këto kërkesa kushtetuese e ligjore janë në funksion të

mbrojtjes sa më efektive të të pandehurit, pasi përballë tij qëndron vetë shteti i përfaqësuar në procesin penal nga prokurori që paraqet dhe mbron akuzën kundër tij (*shih vendimet nr. 34, datë 17.11.2022; nr. 71, datë 30.11.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Parimi i barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit në gjykimin penal, i garantuar nga neni 31 i Kushtetutës dhe neni 6 i KEDNJ-së, kërkon që argumentet e mbrojtjes të paraqiten dhe të dëgjohen njëllë si ato të prokurorit. Ky parim prezupozon që secilës palë duhet t'u ofrohen mundësi të arsyeshme për të paraqitur pretendimet për çështjen, në kushte të tilla që të mos e vënë në disavantazh me palën tjetër (*shih vendimet nr. 13, datë 24.4.2018; nr. 16, datë 27.3.2012; nr. 5, datë 17.2.2003 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Në këndvështrim të standardeve të mësipërme kushtetuese, për sa u përket pretendimeve të kërkuarit për cenimin e parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, Gjykata vëren se kërkuarisi nuk ka argumentuar se cilave provave ose dëshmitarëve nuk u janë referuar gjykatat, të cilat ishin në favor të tij. Gjithashtu, bazuar në arsyetimin e gjykatave të shkallës së parë dhe asaj të apelit, Gjykata konstaton se nuk rezulton që kërkuarisi të jetë vënë në pozita të pabarabarta me organin e akuzës. Atij i është dhënë mundësia që gjatë procesit të zhvilluar në gjykatën e shkallës së parë dhe gjykatën e apelit të kundërshtojë akuzat e ngritura ndaj tij, provat mbi të cilat janë ngritur këto akuza, të debatohet për to, si dhe të paraqesë argumente dhe prova në mbështetje të pretendimeve të tij. Për këto arsye, Gjykata çmon se pretendimi i kërkuarit për cenimin e *parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit* është haptazi i pabazuar.

16. Për sa i përket pretendimit tjetër të parashtruar në ankimin kushtetues individual për cenimin e *së drejtës së aksesit substancial të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor*, Gjykata vëren se argumentet e kërkuarit kanë të bëjnë me qëndrimin që kanë mbajtur Gjykata e Apelit Gjrokastër dhe Gjykata e Lartë për pretendimet e tij me natyrë kushtetuese, të parashtruara përpara atyre gjykatave, të cilat kanë të bëjnë me parimet e prezumimit të pafajësisë dhe të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, si dhe me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor. Edhe pse kërkuarisi i ka ngritur këto pretendime edhe në këndvështrim të vendimmarrjes së gjykatës së apelit, duke pasur parasysh jo vetëm natyrën e tyre, por edhe pozicionin e Gjykatës së Lartë në drejtim të verifikimit të respektimit dhe të standardeve kushtetuese, për shkak të natyrës subsidiare të kontrollit kushtetues, si dhe referuar akteve të paraqitura nga kërkuarisi në Gjykatën e Lartë (rekurs dhe aktet e tjera), ku në thelb ai ka pretenduar cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë, Gjykata çmon të shqyrtojë në vijim, në themel, nëse Gjykata e Lartë ka marrë në shqyrtim pretendimet e kërkuarit dhe nëse, në këndvështrim të së drejtës së aksesit dhe të standardit të arsyetimit, i ka dhënë përgjigje përfundimtare të arsyetuar pretendimit për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë.

B. Për themelin e pretendimeve

B.1 Për cenimin e së drejtës së aksesit të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor, në drejtim të parimit të prezumimit të pafajësisë

17. Kërkuarisi ka pretenduar se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk i ka marrë në shqyrtim, nuk i ka dhënë përgjigje dhe nuk ka arsyetuar për pretendimet me natyrë kushtetuese të ngritura në rekurs dhe në aktet e tjera të paraqitura prej tij. Po kështu, kërkuarisi ka pretenduar se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, jo vetëm që nuk i ka shqyrtuar dhe arsyetuar pretendimet me natyrë kushtetuese të ngritura në aktet e tjera të paraqitura nga ai, por as nuk i ka pasqyruar ato në pjesën e vendimit ku parashtrihen pretendimet e rekursuesit, në kundërshtim me jurisprudencën e Gjykatës, konkretisht me vendimin nr. 19, datë 7.7.2022.

18. Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme, ka prapësuar, duke argumentuar se ky pretendim i kërkuarit është i pabazuar, pasi, bazuar në nenin 415, pika 2, të KPP-së, ai që ka bërë ankim ka të drejtë të paraqesë në sekretarinë e gjykatës që do të shqyrtojë çështjen parashtrime me shkrim për shkaqet e ngritura në ankim, ndërkohë, në rastin konkret, kërkuarisi nuk ka paraqitur parashtrime, por ka paraqitur shtesë rekursi. Gjithashtu, sipas Prokurorisë së Përgjithshme, parashtrimet e ngritura nga kërkuarisi në rekurs kanë të bëjnë me çështje provash dhe nuk paraqitet asnjë argument, fakt ose provë e re që është kërkuar ose pretenduar nga kërkuarisi dhe nuk është shqyrtuar ose analizuar nga gjykatat më të ulëta.

19. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se e drejta për të pasur akses në gjykatë i garanton individit të drejtën për t'iu drejtuar gjykatës dhe për të marrë një përgjigje përfundimtare prej saj, të arsyetuar, për pretendimet e ngritura (*shih vendimet nr. 5, datë 29.1.2025; nr. 11, datë 21.4.2022; nr.17, datë 24.3.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjithashtu, Gjykata ka pohuar se kur në rekurs janë ngritur pretendime të natyrës kushtetuese, Gjykata e Lartë, bazuar në natyrën e gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, si dhe në parimin e subsidiaritetit që udhëheq raportet ndërmjet

juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, duhet të investohet në ekzaminimin e tyre dhe të mbajë një qëndrim të shprehur për to (*shih vendimet nr. 5, datë 29.1.2025; nr. 47, datë 11.6.2024; nr. 11, datë 16.4.2018 të Gjykatës Kushtetuese*). Për rrjedhojë, në rastet kur pretendimet me natyrë kushtetuese të paraqitura në rekurs nuk gjejnë pasqyrim në vendimin e Gjykatës së Lartë dhe atyre nuk u jepet përgjigje, arsyetimi i vendimit të asaj gjykate nuk ka përmbushur një ndër funksionet e tij, konkretisht të drejtën e individit për t'u dëgjuar për të gjitha pretendimet e ngritura (*shih vendimet nr. 5, datë 29.1.2025; nr. 28, datë 11.4.2024; nr. 19, datë 7.7.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Po kështu, Gjykata ka theksuar se parimi i prezumimit të pafajësisë kërkon që deklarimi i fajësisë të të pandehurit të bëhet nga gjykata vetëm pas një shqyrtimi të plotë të çështjes. Sipas këtij parimi, asnjë masë që barazohet me dënimin nuk mund të jepet ndaj një të pandehuri pa u provuar fajësia e tij përtej çdo dyshimi të arsyeshëm (*shih vendimet nr. 20, datë 3.4.2024; nr. 4, datë 21.2.2022; nr. 68, datë 14.11.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Garancitë kushtetuese të parimit të prezumimit të pafajësisë janë konkretizuar në rregullat e KPP-së, duke i krijuar në këtë mënyrë të gjitha mundësitë organit që procedon me ndjekjen penale (prokurorisë dhe gjykatave) për të përmbushur detyrën kushtetuese të respektimit të këtij parimi. Kështu, parimi i prezumimit të pafajësisë parashikohet në nenin 4 të këtij kodi, sipas të cilit i pandehuri prezumohet i pafajshëm gjersa nuk vërtetohet fajësia e tij me vendim gjyqësor të formës së prerë dhe se çdo dyshim për akuzën çmohet në favor të tij (*shih vendimet nr. 20, datë 3.4.2024; nr. 63, datë 20.11.2023 të Gjykatës Kushtetuese*).

21. Në kuptim të sa më sipër, në këndvështrim të këtyre standardeve kushtetuese, Gjykata do të verifikojë, në vijim nëse Gjykata e Lartë ka pasqyruar në vendimin e saj pretendimet e ngritura nga kërkuesi në rekurs dhe në aktet e tjera të paraqitura përpara asaj gjykate, të cilat kanë të bëjnë me parimin e prezumimit të pafajësisë dhe, më tej, do të vlerësojë nëse ajo gjykatë, në këndvështrim të së drejtës së aksesit dhe të standardit të arsyetimit, i ka marrë në shqyrtim këto pretendime dhe nëse u ka dhënë atyre përgjigje përfundimtare të arsyetuar.

22. Në rastin konkret, në vendimet e tyre gjykatat e faktit pranojnë se kërkuesi ka përdorur në vendin e ngjarjes një armë zjarri, me qëllim për të vrarë shtetasin J.H., por arma nuk ka realizuar qitje. Sipas tyre, arma e krimit nuk është gjetur as në vendin e ngjarjes dhe as i është sekuestruar kërkuesit. Nga ana tjetër, pranohet se arma e krimit është dorëzuar në ambientet e Komisarariatit të Policisë Përmet, bashkë me disa fishekë, pas ndodhjes së ngjarjes, nga viktimja e veprës penale J.H. dhe shtetasi E.Ç., i cili ka qenë në shoqërinë e të parit në vendin e ngjarjes. Te kjo armë nuk janë gjetur gjurmë papilare të kërkuesit. Arma dhe fishekët e dorëzuar në këto rrethana i janë nënshtruar ekspertimit teknik nga Instituti i Policisë Shkencore Tiranë duke u përpiluar akti nr. 12080, datë 7.11.2016, i cili, në vijim, është përdorur si prova e vetme shkencore për fajësinë e kërkuesit. Po ashtu, për veprimin e lëvizjes nga vendi i ngjarjes të armës së krimit, prokuroria ka ushtruar ndjekjen penale të shtetasit E.Ç. për veprën penale "Veprime që pengojnë zbulimin e të vërtetës", të parashikuar nga neni 301 i KP-së, por që më pas hetimet për këtë shtetas janë pushuar me argumentin se veprimi i tij nuk ka pasur për qëllim të ndihmojë të pandehurin/kërkuesin për t'iu shmangur përgjegjësisë penale ose për të penguar zbulimin e të vërtetës, por për shkak se ka pasur frikë se arma mund të përdorej nga persona të tjerë kundër të pandehurit. Ndërkohë, kërkuesi gjatë gjithë procesit penal ka mohuar kryerjen e veprave penale për të cilat akuzohej dhe, në veçanti, faktin e mbajtjes dhe përdorimit të armës të dorëzuar nga viktimja e veprës penale J.H. dhe shtetasi E.Ç.

23. Referuar këtyre fakteve si dhe akteve të dosjes gjyqësore të administruar për qëllime të këtij gjykimi kushtetues, Gjykata konstaton se Gjykata e Lartë është vënë në lëvizje mbi bazën e rekursit të paraqitur nga kërkuesi, i cili, në vijim, ka paraqitur në Gjykatën e Lartë edhe dy akte të tjera, në të cilat ka parashtruar pretendimet e tij ndaj vendimit të gjykatës së apelit. Ato janë depozituar në Gjykatën e Lartë në datat 6.3.2023 dhe 5.7.2024. Referuar përmbajtjes së rekursit, rezulton se kërkuesi ka parashtruar si shkaqe se vendimi i gjykatës së apelit është rrjedhojë e një procesi të parregullt ligjor, në shkelje të neneve 42 e vijues të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së, duke dënuar një person të pafajshëm, si dhe duke e prezumuar atë të fajshëm, në një kohë që pafajësia e tij është provuar në të dyja shkallët e gjykimit. Po në mbështetje të parimit të prezumimit të pafajësisë, kërkuesi ka argumentuar në rekurs se gjykimi ndaj tij ka nxjerrë në pah faktin se organi i akuzës dhe gjykatat e kanë deformuar këtë parim dhe kanë deformuar edhe përgjegjësinë dhe përgjegjshmërinë e organit prokurorisë për të provuar fajësinë e tij. Sipas kërkuesit, ky parim është cenuar prej gjykatave për shkak se arma me të cilën pretendohet se është kryer vepra penale nuk ka

qenë e tij, por e viktimës. Gjykata konstaton se në aktin e datës 5.7.2024 drejtuar Gjykatës së Lartë, kërkuesi, ndër të tjera, ka ngritur pretendime për mënyrën e marrjes së provave, duke argumentuar se prokuroria ka sekuestruar një armë tip pistoletë me tre fishekë, të dorëzuar nga shtetasi J.H., viktimë e veprës penale dhe shtetasi E.Ç. dhe fishekët kanë dalë nga xhepi i këtyre të fundit. Këto shkaqe në thelbin e tyre lidhen gjithashtu me parimin e prezumimit të pafajësisë.

24. Referuar përmbajtjes së vendimit të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, Gjykata konstaton se në pjesën hyrëse të tij, ku parashtrohen pretendimet e rekursuesit, ai kolegji ka pasqyruar si pretendimet e parashtruara në rekurs, ashtu edhe ato të parashtruara në aktin e datës 6.3.2023. Ndërkohë, nuk rezulton që të jenë pasqyruar në vendim pretendimet e kërkuarit të paraqitura në aktin e datës 5.7.2024. Në këtë drejtim, Gjykata konstaton, fillimisht, se pretendimet e kërkuarit të paraqitura në Gjykatën e Lartë me aktin e datës 5.7.2024 nuk rezulton të jenë pretendime të reja, por janë argumente në mbështetje të pretendimeve të ngritura më parë prej tij në rekurs, në drejtim të pretendimit për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë. Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se mospasqyrimi i tyre në vendimin e Gjykatës së Lartë nuk përbën shkelje të natyrës kushtetuese¹.

25. Për sa i përket përmbajtjes dhe thelbit të pretendimeve të parashtruara në rekurs dhe në aktet e tjera të paraqitura përpara Gjykatës së Lartë, kërkuesi ka pretenduar cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë në drejtim të provueshmërisë së fajësisë të tij tej çdo dyshimi të arsyeshëm, për sa i përket mbajtjes dhe përdorimit nga ai të armës e cila, sipas kërkuarit, i përkiste viktimës së veprës penale dhe është dorëzuar prej këtij të fundit (*shih paragrafin 23 më sipër*). Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë, pasi ka marrë në shqyrtim shkaqet e parashtruara nga kërkuesi, për pretendimin për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë ka vlerësuar se nuk konstatohet që gjykatat e faktit të mos e kenë respektuar atë ose që ndaj kërkuarit të jetë zhvilluar një proces jo i rregullt dhe nuk evidentohet zbatimi i gabuar i ligjit penal material i lidhur me kualifikimin ligjor të veprës penale dhe caktimin e dënimit ndaj të gjykuarit (neni 47 i KP-së), si dhe i ligjit procedural penal për çmuarjen dhe vlerësimin e provave, sipas nenit 152 të KPP-së. Sipas Kolegjit Penal, Gjykata e Apelit Gjrokastër ka bërë një analizë të hollësishme të dinamikës së fakteve dhe provave të marra e të administruara në këtë gjykim dhe pretendimet e kërkuarit për moskryerjen e ekspertimit teknik të armës dhe eksperimentit hetimor për këtë armë dhe fishekëve të saj nuk e cenojnë vendimmarrjen e gjykatave të faktit, të cilat i kanë çmuar provat në tërësi, në përputhje me njëra-tjetrën, duke mos mbivlerësuar asnjërën prej tyre (*shih paragrafët 23–25 të vendimit të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë*).

26. Duke iu referuar natyrës së këtij pretendimi, në këndvështrim të standardeve të mësipërme kushtetuese, të cilat janë të zbatueshme edhe gjatë gjykimit në Gjykatën e Lartë, duke pasur parasysh rolin dhe funksionin e asaj gjykate për kontrollin edhe të kushtetutshmërisë së procesit gjyqësor dhe parimin e subsidiaritetit, Gjykata vlerëson se Gjykata e Lartë duhej të ishte ndalur në vlerësimin e këtij pretendimi, duke mbajtur një qëndrim të shprehur për të dhe duke dhënë arsytim për bazueshmërinë e tij. Me fjalë të tjera, Gjykata e Lartë duhej t'i kishte dhënë përgjigje pretendimit të kërkuarit për zbatimin e gabuar të ligjit procedural sa i takon çmuarjes së provave nga ana e gjykatave të faktit në lidhje me mbajtjen dhe përdorimin nga ai në vendin e ngjarjes të armës të dorëzuar, në një distancë kohore pas ngjarjes, nga viktimë e veprës penale dhe personi që shoqërohej me të, në raport me përfundimin e arritur nga ato për të provuarin tej çdo dyshimi të arsyeshëm të kryerjes nga ai të veprave penale për të cilat është gjetur fajtor.

27. Duke mbajtur një qasje formale në drejtim të vlerësimit të shkaqeve të rekursit në tërësinë e tyre, pa u ndalur në aspekte të veçanta të procesit gjyqësor që mbartin natyrë kushtetuese, për shkak të natyrës së pretendimeve, Gjykata vlerëson se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë nuk ka arsyetuar për pretendimin e kërkuarit për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë dhe arsyetimi i kufizuar i atij kolegji, në këtë rast konkret, nuk përmbush detyrimin kushtetues për arsyetimin e vendimit gjyqësor, si element i së drejtës për proces të rregullt ligjor. Edhe pse pretendimi i ngritur nga kërkuesi, për sa i përket armës me të cilën është kryer vepra penale, përbën një nga aspektet më të rëndësishme të të provuarit të fajësisë së tij përtej çdo dyshimi të arsyeshëm, ky pretendim nuk ka marrë përgjigje përfundimtare të arsyetuar. Për rrjedhojë, Gjykata çmon se

¹ Gjyqtarët Fiona Papajorgji, Sonila Bejtja dhe Sandër Beci, bazuar edhe në jurisprudencën kushtetuese sipas së cilës mospasqyrimi në pjesën hyrëse të vendimit të Gjykatës së Lartë i shkaqeve të parashtruara në shtesën e rekursit përbën cenim të standardit të arsyetimit të vendimit gjyqësor (*shih vendimet nr. 77, datë 5.11.2024; nr. 19, datë 7.7.2022 të Gjykatës Kushtetuese*), mbajtjen qëndrimin se Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë duhet të pasqyrojë në pjesën hyrëse të vendimit të tij edhe pretendimet e parashtruara nga kërkuesi në aktet e paraqitura përpara Gjykatës së Lartë më datë 5.7.2024 për kundërshtimin e vendimeve të gjykatave më të ulëta.

arsyetimi i Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë është haptazi i paarsyeshëm dhe i pamjaftueshëm në këndvështrimin kushtetues.

28. Nën këtë optikë, Gjykata çmon se Gjykata e Lartë, duke mos i dhënë përgjigje të arsyetuar kërkuesit për pretendimin e tij për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë, ka vënë në dyshim respektimin e së drejtës së tij për të marrë përgjigje të arsyetuar për të gjitha pretendimet e ngritura përpara asaj gjykate, në këndvështrim të së drejtës së aksesit substancial në gjykatë dhe standardit të arsyetimit të vendimeve gjyqësore. Për këtë arsye, Gjykata çmon se pretendimet e kërkuesit në drejtim të së drejtës së aksesit të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor, në drejtim të parimit të prezumimit të pafajësisë, janë të bazuara.

29. Në përfundim, Gjykata çmon se pretendimi i kërkuesit për cenimin e së drejtës së aksesit i lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor është i bazuar, sipas arsyetimit të mësipërm të këtij vendimi, ndaj kërkesa pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 131, pika 1, shkronja “F” dhe 134, pika 1, shkronja “I”, të Kushtetutës, si dhe neneve 71 dhe 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, shumicë votash,

VENDOSI:

1. Pranimin pjesërisht të kërkesës.
 2. Shfuqizimin e vendimit nr. 00-2024-1285, datë 11.7.2024, të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshëm me Kushtetutën.
 3. Dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatën e Lartë.
- Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Marrë, më 29.4.2025.

Shpallur, më 28.5.2025.

Kryetare: Holta Zaçaj

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Ilir Toska, Sandër Beci, Sonila Bejtja

Anëtarë kundër: Marsida Xhaferllari, Marjana Semini, Genti Ibrahim

MENDIM PAKICE

1. Në gjykimin kushtetues të çështjes që i përket kërkuesit Edmond Mamushi, me objekt: “*Shfuqizimi i vendimeve nr. 22/22-2018-127, datë 17.4.2018 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë; nr. 20-2018-830/104, datë 17.10.2018 të Gjykatës së Apelit Gjirokastrë; nr. 00-2024-1285, datë 11.7.2024 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë*”, jemi kundër qëndrimit të shumicës për pranimin pjesërisht të kërkesës, pasi vlerësojmë se kërkesa duhej të ishte rrëzuar në tërësinë e saj. Në mbështetje të nenit 132, pika 3, të Kushtetutës dhe nenit 72, pika 8, të ligjit nr. 8577/2000, që parashikojnë publikimin e mendimit të pakicës së bashku me vendimin përfundimtar të Gjykatës, parashatrojmë, në vijim, argumentet që mbështesin qëndrimin tonë kundër.

2. Në mënyrë të përmbledhur, rezulton se kërkuesi është dënuar me 15 vjet burgim nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Përmet për veprat penale të vrasjes me paramendim në tentativë dhe të mbajtjes pa leje të armëve luftarake. Ndonëse, ai ka paraqitur ankim, vendimi është lënë në fuqi nga Gjykata e Apelit Gjirokastrë, ndërsa Gjykata e Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të kërkuesit.

3. Kërkuesi ka paraqitur ankim kushtetues individual, duke pretenduar se Gjykata e Lartë ka cenuar të drejtën për proces të rregullt ligjor në aspekt të së drejtës së aksesit të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor, si dhe parimit të barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit, të garantuara nga nenet 42 dhe 142, pika 1, të Kushtetutës.

4. Shumica i ka vlerësuar pretendimet e kërkuarit në këndvështrim të së drejtës së aksesit të lidhur me standardin e arsytimit të vendimit gjyqësor në drejtim të parimit të prezumimit të pafajësisë (*shih paragrafin 16 të vendimit*). Ajo ka arritur në përfundimin se vendimi i Gjykatës së Lartë duhet shfuqizuar, pasi Gjykata e Lartë ka mbajtur qasje formale në drejtim të vlerësimit të shkaqeve të rekursit në tërësinë e tyre, pa u ndalur në aspekte të veçanta të procesit gjyqësor që mbartin natyrë kushtetuese për shkak të natyrës së pretendimeve, duke dhënë një arsyetim të kufizuar për rastin, i cili bie ndesh me standardin kushtetues. Sipas shumicës, edhe pse pretendimi i ngritur nga kërkuari që lidhet me armën luftarake, me të cilën është kryer vepra penale, përbën një nga aspektet më të rëndësishme të të provuarit të fajësisë së tij përtej çdo dyshimi të arsyeshëm, ky pretendim nuk ka marrë përgjigje përfundimtare të arsyetuar, ndaj arsyetimi i Gjykatës së Lartë është haptazi i paarsyeshëm dhe i pamjaftueshëm në këndvështrimin kushtetues (*shih paragrafin 25 të vendimit*).

5. Nuk pajtohem me këtë vlerësim të shumicës, pasi çmojmë se vendimi i Gjykatës së Lartë përmbush standardin kushtetues të arsytimit, duke i treguar kërkuarit që është dëgjuar, duke i dhënë mundësinë atij ta kundërshtojë atë (*shih vendimet nr. 2, datë 11.2.2021; nr. 10, datë 4.3.2021 të Gjykatës Kushtetuese*). Arsyetimi i kufizuar i vendimit të marrë nga Gjykata e Lartë në dhomën e këshillimit nuk e ka cenuar procesin e rregullt ligjor, pasi ai është tregues i faktit se kërkuari nuk ka ngritur asnjë nga argumentet ligjore të përcaktuara në dispozitën përkatëse të legjislationit të brendshëm, që është kusht për pranimin e kërkesës (*shih vendimet nr. 29, datë 1.11.2022; nr. 14, datë 21.6.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

6. Çështja themelore që na ndan me shumicën lidhet me faktin nëse arsyetimi i kufizuar i Gjykatës së Lartë konsiderohet përgjigje për pretendimin e kërkuarit lidhur me parimin e prezumimit të pafajësisë. Ashtu siç ka pohuar shumica, parimi i prezumimit të pafajësisë kërkon që deklarimi i fajësisë të të pandehurit të bëhet nga gjykata vetëm pas një shqyrtimi të plotë të çështjes dhe se, sipas këtij parimi, asnjë masë që barazohet me dënimin nuk mund të jepet ndaj një të pandehuri pa u provuar fajësia e tij përtej çdo dyshimi të arsyeshëm (*shih vendimet nr. 20, datë 3.4.2024; nr. 4, datë 21.2.2022; nr. 68, datë 14.11.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Duke mbajtur në konsideratë se garancitë kushtetuese të parimit të prezumimit të pafajësisë konkretizohen në rregullat e KPP-së, duke i krijuar në këtë mënyrë të gjitha mundësitë organit procedues për të përmbushur detyrën kushtetuese të respektimit të këtij parimi (*shih vendimin nr. 63, datë 20.11.2023 të Gjykatës Kushtetuese*), theksojmë se parimi i prezumimit të pafajësisë në thelb është garanci procedurale në procesin penal, që lidhet, ndër të tjera, me barrën e provës, prezumimet ligjore dhe të faktit, të drejtën e individit për të mos dëshmuar kundër vetes, si dhe shprehjet paragjyquese nga gjykata ose zyrtarë të tjerë publikë rreth fajësisë së tij.

7. Nën këtë optikë, ne, gjyqtarët në pakicë, *së pari*, evidentojmë se gjykatat e faktit kanë përcaktuar faktet dhe ligjin e zbatueshëm që e kanë çuar në vendimmarrjen e tyre. Në ndryshim nga sa pretendon kërkuari, se për fajësinë e tij nuk ekzistonte asnjë provë, gjykatat e faktit kanë arritur në përfundimin e fajësisë, duke shqyrtuar dhe vlerësuar një sërë provash, siç janë pyetja e rreth tetë dëshmitarëve, një pjesë e të cilëve kanë qenë të pranishëm në vendngjarje, akti i ekspertimit, rezultatet e përgjimit të kërkuarit me një shtetas të tretë. Lidhur me sekuestrimin e armës luftarake të dorëzuar nga viktimat në organet e policisë dhe jo në vendngjarje, gjykatat kanë arsyetuar se ky fakt provohet jo vetëm nga dëshmitë e viktimës dhe të të pranishmëve në vendngjarje, por edhe nga procesverbali i Policisë Gjyqësore, sikundër kanë vënë në dukje se alibia e ngritur nga kërkuari nuk mbështetej në prova, duke dhënë arsytet përse. Këto prova janë analizuar prej gjykatave, duke treguar përmbajtjen e tyre, pa i dhënë ndonjë prove fuqi provuese të paracaktuar dhe në harmoni me njëra-tjetrën, duke respektuar në këtë mënyrë rregullat për barrën e provës dhe prezumimet e faktit, për rrjedhojë edhe parimin e prezumimit të pafajësisë. Në këtë mënyrë, vlerësimi i shumicës se arma nuk është sekuestruar në vendngjarje, por është dorëzuar nga viktimat dhe shtetas të tjerë, në thelb nuk është gjë tjetër veçse vlerësim i fuqisë provuese të provave, që nuk i nënshtrohet juridiksionit kushtetues.

8. *Së dyti*, evidentojmë se Gjykata e Lartë ka arsyetuar në mënyrë të mjaftueshme se vendimmarrja e gjykatave të faktit nuk është e cenueshme, për sa kohë që rekursi i paraqitur nga i gjykuari nuk përmban shkaqet e parashikuara nga neni 432, pika 1, i KPP-së dhe se gjykatat e shkallëve më të ulëta, në unison kanë disponuar për fajësinë e tij, ku gjykata e apelit ka bërë një analizë të hollësishme të dinamikës së fakteve dhe të provave të marra e të administruara në këtë gjykim. Po kështu, Gjykata e Lartë ka marrë në shqyrtim edhe pretendimin e kërkuarit për cenimin e parimit të prezumimit të pafajësisë, duke arsyetuar shprehimisht se gjykatat e faktit i kanë çmuar provat në

tërësi, në përputhje me njëra-tjetrën, duke mos mbivlerësuar asnjërën prej tyre, ndaj nuk konstatohet që ato gjykata të mos kenë respektuar parimin e prezumimit të pafajësisë ose që ndaj kërkuarit të jetë zhvilluar një proces jo i rregullt ligjor, referuar nenit 42 të Kushtetutës dhe nenit 6 të KEDNJ-së. Në këtë mënyrë, kërkuari ka marrë përgjigje të arsyetuar, ndërsa Gjykata e Lartë ka ushtruar plotësisht dhe në mënyrë korrekte funksionin e saj si gjykatë e ligjit, sikundër edhe funksionin për kontrollin edhe të kushtetutshmërisë së procesit gjyqësor, bazuar në rolin e saj subsidiar.

9. Nga ana tjetër, ne, gjyqtarët në pakicë, vlerësojmë se nuk është detyrë e Gjykatës të analizojë provat dhe faktet ku janë bazuar gjykatat e juridiksionit të zakonshëm për zgjidhjen në themel të çështjes së kërkuarit, pasi kjo mbetet detyrë funksionale e atyre gjykatave. Në aspektin e kontrollit kushtetues, Gjykata verifikon në drejtim të së drejtës së aksesit nëse gjykatat u kanë dhënë përgjigje të arsyetuar pretendimeve të parashtruara përpara tyre dhe nëse arsyetimi i vendimit gjyqësor i ka plotësuar ose jo kriteret kushtetuese, të cilat garantojnë të drejtën për të pasur një vendim gjyqësor të arsyetuar, gjë që, në rastin konkret, rezulton të jetë përmbushur si nga gjykata e apelit, ashtu edhe nga Gjykata e Lartë. Në këtë drejtim, ritheksojmë se vlerësimi kushtetues i Gjykatës nuk mund të zëvendësojë prerogativat/rolin/funksionin e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve, duke e kthyer atë në një shkallë të katër gjykimi.

10. Në përfundim, ne, gjyqtarët në pakicë, çmojmë se pretendimi i kërkuarit për cenimin e së drejtës së aksesit të lidhur me standardin e arsyetimit të vendimit gjyqësor në drejtim të prezumimit të pafajësisë, është i pabazuar, prandaj duhej të ishte vendosur rrëzimi i kërkesës.

Anëtarë: Marsida Xhaferllari, Genti Ibrahim, Marjana Semini